

Kapvergunning afgeschaft.... Bomen aan de goden overgeleverd?

Lindes ingepast op To Hölscherplein

In 2006 hebben wij als gemeente Helmond als een van de eerste gemeenten het kapvergunningstelsel afgeschaft. In plaats daarvan hebben wij een bomenkaart met beschermwaardige bomen opgesteld. Alle andere bomen mogen zonder ontheffing gekapt worden. Ook gemeentelijke bomen, die niet op de kaart staan, kunnen zonder ontheffing gekapt worden. Tegelijkertijd werkt Helmond hard aan in- en uitbreidingsprojecten. Zijn de bomen daar dan aan de goden overgeleverd? Wij zijn van mening dat dit niet zo is.

Auteur: Günther Rutten

Met de invoering van de bomenkaart hebben we namelijk afgesproken dat we bij planontwikkelingen boombelangen transparant en integraal afwegen. Waar bomen voorheen aan het eind van het planproces in beeld kwamen, worden ze nu van meet af aan als gelijkwaardig belang in het project afgewogen. Wij kunnen nu meer bomen duurzaam behouden dan voorheen. Hoe wij dat organiseren, kunt u lezen in dit artikel.

Projectmatig werken

Alle grote plannen ontwikkelen wij projectmatig volgens onderstaand schema. Hierbij wordt een plan door de tijd heen steeds concreter. Nadelijk is dat de bewegingsruimte om aanpassingen te doen per fase geringer wordt. Het voordeel is dat wij door het werken volgens deze methode verschillende belangen beter op elkaar kunnen afstemmen. Een voorwaarde hierbij is dat het boombelang vooraan in het proces wordt ingebracht.

Korte beschrijving proces

In het planproces neemt de landschapsarchitect het initiatief om de bestaande bomen in het plangebied in kaart te brengen. Hierbij maakt hij tevens de eerste schifting op (beeld)kwaliteit. De kaart waardevolle bomen en boomstructuren gebruiken we vervolgens voor het inpasbaarheidsonderzoek.

Na het inpasbaarheidsonderzoek geeft de landschapsarchitect opdracht voor het opstellen van een Bomen Effect Analyse (BEA, deze geeft landelijke richtlijnen voor het beoordelen van gevolgen voor waardevolle bomen in voorgenomen bouw- en aanlegsituaties). Naast de landschapsarchitect beoordeelt ook de Integraal Beheer Adviseur (IBA) deze rapportage. Indien nodig laten zij zich ondersteunen door een interne boomdeskundige.

Günther Rutten is senior technisch medewerker groenvoorziening en European Tree Technician bij de afdeling Beheer Openbare Ruimte, Gemeente Helmond.

Projectfase	Initiatief	Definitie	Ontwerp	Vorbereiding	Realisatie	Nazorg
<i>Resultaat</i>	Idee projectopdracht	Programma Nota van randvoorwaarden	Stedenbouwkundig plan	Detailering en bestek	Bouw en aanleg	Overdracht
<i>Afweging bomen</i>	Als groter geheel, niet als individuele boom	Aanwijzen te gebruiken bomen op basis van beeldkwaliteit	Boom inpassen, verplanten of verwijderen	Planning, grootte en vorm groeiplaats	Toezicht: worden afspraken nagekomen. Is boombescherming goed ingevuld	Controle, water geven en evt aanvullende maatregelen toepassen voor behoud boom
<i>Instrumenten</i>		Boominventarisatie	Inpasbaarheids onderzoek en BEA	Boombeschermingsplan	Bestek	Oplevering en overdrachtsdocument
<i>Wie (interne betrokkenen bij inrichting openbare ruimte)</i>	Bestuurmanagement	Projectleider, stedenbouwkundige, landschapsarchitect, IBA* en ITA*	Projectleider, stedenbouwkundige, landschapsarchitect, IBA* en ITA* (ETT)	Projectleider, civiel- en cultuurtechnici, ITA, IBA, (ETT)	Projectleider, bouwplancoördinator, aannemer en toezicht houder (ETT)	Projectleider en beheerder

Figuur 2: tabel invulling projectmatig werken

* IBA – Integraal Beheer Adviseur, ITA – Integraal Technisch Adviseur, (ETT) – European Tree Technician ad-hoc

Uitleg over Bomencatalogus en kaart

- De stad Helmond is rijk aan vele bijzondere, waardevolle bomen. De bomen (gemeentelijk en particulier), die van belang zijn voor de stad en daarom bescherming verdienen, staan op de Bomenkaart. Voor deze bomen geldt een kapverbod. Bij de Bomenkaart hoort de Bomencatalogus. Voor andere bomen is geen ontheffing vereist om deze te kappen.
- Voor alle gemeentelijke bomen geldt de drietrapsraket: 1 handhaven-2 verplanten-3 rooien.
- Bij planvorming wordt de drietrapsraket toegepast in een transparante en integrale afweging.
- Meer informatie over de bomencatalogus en bomenkaart vindt u op www.helmond.nl.

Zodra bekend is welke bomen we inpassen of verplanten, passen we het ontwerp daarop aan. Zodra het ontwerp definitief is, zorgt de Integraal Technisch Adviseur (ITA) ervoor dat het ontwerp technisch wordt uitgewerkt.

Tijdens de aanleg zorgen de bouwcoördinator en de technische projectleiding voor het nakomen van de afspraken. Een opzichter met een groene achtergrond voert het dagelijks toezicht. Indien nodig, roept hij interne boomspecialisten op voor ad-hoc ondersteuning.

"Als we bomen verplanten of verwijderen dan doen we dat in ieder geval weloverwogen"

Een belangrijk gegeven hierbij is dat de projectleider vanaf de definitiefase tot en met de nazorg verantwoordelijk is voor het project. Deze persoon bewaakt alle belangen tijdens het hele planproces, dus ook de boombelangen. Nadat de nazorgperiode is afgerond draagt deze het pro

Voorbeeld Brandevoort – bijstellen plan nodig

- Tijdens de definitiefase is er een boominventarisatie gehouden. Uiteindelijk heeft dat geleid tot diverse bomen die tijdens de ontwerpfasen zijn ingepast.
- Dat dit niet altijd een garantie is voor behoud bleek in de realisatiefase bij een linde. Op het laatste moment is besloten om deze alsnog binnen het plangebied te verplanten.

Linde op oorspronkelijke locatie

Linde op nieuwe locatie op 't Biesveldje

Voorbeeld Binnenstad Oost – verplanten ‘populair’

- Voor het project Binnenstad-Oost is in de definitiefase een boominventarisatie gehouden. Daarna is er tijdens de ontwerp-fase een Bomen Effect Analyse uitgevoerd. Wij ervaren dat als er goede onderzoeks-rapporten aan ten grondslag liggen, de projectleider eerder geneigd is om bomen te sparen.
- Waardevolle, nagenoeg niet te verplanten bomen, zijn zoveel mogelijk ingepast.
- Bomen die te verplanten zijn, verplanten we ook. Behoud op de bestaande plek is voor een boombeheerder vaak uitgangspunt. De mogelijkheid tot verplanten wordt vaak aangegrepen voor ontwerp-vrijheid. Een projectontwikkelaar ziet dat als een kans, de boombeheerder ervaart het vaak als een compromis tussen behouden enerzijds en rooien anderzijds.

ject met een oplevering over aan de beheerders. Deze persoon is daarom van essentieel belang voor het duurzaam behouden van bomen. Als boombeheerder ervaar ik dat de ene projectleider daar meer voor open staat dan de andere.

"Wij kunnen nu meer bomen duurzaam behouden dan voorheen"

Boombescherming in Helmond – reflectie

De wijze zoals wij in Helmond omgaan met bomen kan beter worden beschreven als het 'behouden van bomen' dan dat we spreken over bescherming van bomen. Wij beschermen bomen niet optimaal. Helmond kiest bij planvorming nog te vaak voor het verplanten van bomen. Wij

als boombeheerders zien deze liever ingepast. De boom blijft weliswaar behouden, maar niet beschermd op zijn huidige locatie.

Al met al is dat al een verbetering ten opzichte van voor de ontheffingsperiode. Nu wegen wij het belang van bomen in ieder geval af. Als we bomen verplanten of verwijderen, dan doen we dat in ieder geval wel overwogen.

De kern van onze aanpak bestaat uit:

- de drietrapsraket: behouden-verplanten-rooien;
- het vooraan in het planproces in beeld brengen van het boombelang;
- integraal en open afwegen van alle belangen.

Johan Tjepkema, boombeheerder bij de gemeente Leeuwarden, reageert op de boombeschermingswijze van zijn collega's in Helmond: "Leeuwarden hanteert < 0,20 cm = meldingsplicht. Is de diameter groter dan dat, dan wordt er een kapvergunning ingediend. Leeuwarden is ook bezig om Treeworkers toezicht te laten houden op werkzaamheden in het veld, berekent vooraf verplantingskosten en heeft eveneens een groot assortiment monumentale of waardevolle bomen die goed in beeld is gebracht en waar de nodige aandacht en zorg aan wordt besteed. Maar de oplossing die de gemeente Helmond heeft bedacht is nog wat te hoog gegrepen voor ons. We zouden dit alles best willen, maar we zijn nog niet zover. Gelukkig worden nodeloze kap en vermindering van bomen bij ons steeds vaker op een goede manier afgehandeld. We zijn op de goede weg."

